

# דברי תורה

## מאת נ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

שנאמרו בסעודה שלישית פרשת ויגש תשפ"א לפ"ק

בעיר פאלם ספרינגס

יוצא לאור ע"י מכון מעדני מלך וויען - גליון אלף ר"ב

**והנה** ותחי רוח יעקב אביהם (מה-כז), וברש"י שרתה עליו שכינה שפירש ממנו (תנחומא וישב ב).

\*

**והנה** יוסף ציער את אחיו לומר מרגלים אתם, ושוב ביקש מהם להביא את בנימין, ואחר זה העלילה עם הגביע, וכל זה היה כדי שיתמרק מהם בעולם הזה העון של מכירתו. אבל אכתי תקשה, הלא בנימין אחיו לא היה במכירתו, ואין הוא ראוי לעבור כל הצער הזה, ואיך ציער אותו יוסף לרדת מצרימה ולהפיל עליו העלילות שוא בגניבת הגביע, ולמה יצטער אותו צדיק.

**ונראה** דהנה השבטי י-ה היו קדושים וטהורים, והם גם כן זכו לרוח הקודש לראות עתידות ולגלות נסתרים, וכמו שראו בצדיקי עליון. אמנם מעת שבאו לידי שנאת אחיהם, וישנאו אותו ולא יכלו דברו לשלום (לז-ד), נחלש מהם מעלה זו, כי אין השכינה שורה במקום פירוד ומחלוקת, כי לא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה לישראל אלא השלום (עוקצין ג-ב). והרי אנו רואים כי בעון שנאת חנם נחרב בית מקדשנו (וימא ט:), שעלתה שכינה למרום, ואין השכינה שורה עמנו זה כאלפיים שנה עד שיתוקן עון זה. ואם כן מכל שכן שנחסר השראת השכינה מבני אדם ששונאים זה את זה. – ומה גם מעת שמכרו את יוסף, וראו את צער אביהם, וימאן להתנחם, הרי אין השכינה שורה אלא מתוך שמחה, ומאז לא היו יכולים להסתכל עוד ברוח הקודש.

**א** כן בנימין שהיה צדיק מופלג, שמת רק בעטיו של נחש (בבא בתרא יז:), ולא היה לו חלק במכירתו של יוסף, ולא בשנאתו, היה שורה עליו רוח הקודש כל ימיו, וראה ברוח קדשו כל מה שעבר על יוסף, ועוד יוסף חי וכי הוא מושל בכל ארץ מצרים. וכמו שיצחק אבינו ידע גם כן כל זאת ברוח קדשו, כמבואר ברש"י (לז-ג), ואמר הא"ך אגלה והקדוש ברוך הוא אינו רוצה לגלות לו (בר פד-כא), כן לא גילה בנימין מה שראה ברוח קדשו. ולכן לא חש יוסף על צערו של בנימין, כי ידע שבנימין יודע הכל ברוח קדשו, שהמושל במצרים הוא יוסף, וכל מה שהוא עשה אין זה רק לטובתם של השבטים, ולא היה בנימין מפחד ומתיירא הן מירידתו והן ממצאת הגביע באמתחתו.

**אמנם** כעת כאשר נתמרק כבר חטאם של האחים, ובא הזמן של התגלות יוסף אליהם, אחר שהתחרטו והתוודו על חטאתם, באמרם אבל אשמים אנחנו על אחינו אשר ראינו צרת נפשו וגו' (מב-כא), וכאשר שמעו ממנו אני יוסף אחיכם, חזר להם השמחה בלבם, וממילא חזרה להם רוח הקודש שהיה שורה עליהם מלפנים, והכירו באמת ברוח קדשם שזהו

עיניכם רואות ועיני אחי בנימין כי פי המדבר אליכם וגו', ויפול על צוארי בנימין אחיו ויבך, ובנימין בכה על צואריו (מה-יב). וברש"י ויפול על צוארי בנימין, על שני מקדשות שעתידין להיות בחלקו של בנימין וסופן ליחבר. ובנימין בכה על צואריו, על משכן שילה שעתיד להיות בחלקו של יוסף וסופו ליחבר (מגילה טז:). ע"כ. והיא פליאה מהו הבכיה על המקדשות בעידן זה שנפגש יוסף עם אחיו אחר שנים רבות.

**ג** מה שאמר והנה עיניכם רואות ועיני אחי בנימין כי פי המדבר אליכם, צריך ביאור כי דיבורי פה שומעין ולא רואין, ולמה אמר והנה עיניכם רואות. גם מה שחילק עיני אחיו בנימין משאר אחיו, הרי כולם עומדים יחד, ובאמרו והנה עיניכם רואות הרי גם בנימין בכלל. וברש"י השוה את כולם יחד, לומר שכשם שאין לי שנאה על בנימין אחי, שהרי לא היה במכירתו, כך אין בלבי שנאה עליכם (מגילה שם) ע"כ.

**ולהלן** בפרשה, וינשק לכל אחיו ויבך עליהם, ואחרי כן דברו אחיו אתו (מה-טו). וברש"י מאחר שראוהו בוכה ולבו שלם עמהם, דברו אחיו אתו, שמתחלה היו בושים ממנו ע"כ. ויש להבין מהיכן דנו שלבו שלם עמהם בשביל בכייתו, הלא יתכן שבכיה זו היא המשך מבכיייתו על פגישתו עם אחיו, ועל חורבן המקדשות, ולא בשביל פיוס ואהבת אחיו.

\*

**ונראה** בהקדם לבאר מה שהשבטים אחר שמכרו את יוסף, לקחו כתונת יוסף, ויטבלו את הכתונת בדם, ואמרו ליעקב הכר נא הכתונת בנך הוא אם לא, ויכירה ויאמר כתונת בני, חיה רעה אכלתהו, טרף טרף יוסף (לז-לא). ויש להבין למה הוצרכו לכל זה, הלא יכלו להעלים עין שאין יודעים מה היה עמו, ולא יודעים כלל כי אביו שלח אותו אליהם. וברמב"ן כתוב, דאם שתקו היה חושד אותם לאמור אתם הרגתם אותו, כי ידע קנאתם בו ע"כ.

**ויש** לומר עוד, כי השבטים ידעו שיעקב שורה עליו רוח הקודש, וכאשר לא יבוא יוסף הביתה, ישים עיניו לראות ברוח הקודש, ויתגלה לו מה שעשו האחים, ואי אפשר להעלים דבר מיעקב. אך כל זה הוא רק כל זמן שהשכינה שורה עליו, וכיון שאין השכינה שורה אלא מתוך שמחה של מצוה (שבת ל:), על כן הביאו לפניו הכתונת פסים של יוסף טבול בדם, כדי שתיקף בראותו שפוט כי חיה רעה אכלתהו, טרוף טרוף יוסף, ויסתלק ממנו שמחתו, וממילא לא ישרה עליו שכינה, ולא יוכל להסתכל ברוח הקודש מה נתהוה עם יוסף. וכאשר כן היה באמת, שרק אחר שבישרו לו שעוד יוסף חי,

זה על זה על צוארם, ובכו מרוב שמחה של מצוה על גודל הזכות שיעלה בידם שהמקדשות יבנו בארצם ובחלקם.

**אמנם** לפי דברי חז"ל היו בוכים על חורבן בית אלקיננו. ויש לומר בזה על פי מה שסיפרו חז"ל (מכות כד:): שפעם עלו לירושלים רבן גמליאל ורבי אלעזר בן עזריה ורבי יהושע ורבי עקיבא, כיון שהגיעו להר הצופים קרעו בגדיהם. כיון שהגיעו להר הבית ראו שועל שיצא מבית קדשי הקדשים, התחילו הן בוכין ורבי עקיבא מצחק. אמרו לו מפני מה אתה מצחק, אמר להם מפני מה אתם בוכים. אמרו לו מקום שכתוב בו (במדבר א-ג) והזר הקרב יומת, ועכשיו שועלים הלכו בו ולא נבכה. אמר להן לכך אני מצחק, דכתיב (ישעיה ח-ב) ואעידה לי עדים נאמנים את אוריה הכהן וכו', עכשיו שנתקיימה נבואתו של אוריה בידוע שנבואתו של זכריה מתקיימת, דכתיב (זכריה ח-ד) עוד ישבו זקנים וזקנות ברחובות ירושלים. בלשון הזה אמרו לו, עקיבא נחמתנו, עקיבא נחמתנו ע"כ.

**והביאור** בזה, כי איזהו חכם הרואה את הנולד (תמיד לב), הוא אינו מסתכל בהמצב בהצורה שעומד לפניו לבד, אלא רואה תיכף גם העתידות שתבוא אחר זה. וגם כאשר עומד לפניו מצב שנראה עגום, ורואה השמחה העתידה שתבוא אחריה, הוא מתמלא הרגשים של שמחה עילאה הגוברת על הצער שעומד לפני עיניו כעת. ולמדה זו הגיע רבי עקיבא, שכאשר ראה נגד עיניו חורבן הבית ששועלים הלכו בו, ראה בו מיד גם העתידות, איך יבנה המקדש השלישית, וישבו ה' שבות עמו בשמחת עולם על ראשם, ועוד ישבו זקנים וזקנות ברחובות ירושלים וכו', עד שהשמחה גברה על התוגה, והן בוכין והוא מצחק. וכמו כן זכו יוסף ובנימין למדה זו, שכאשר ראו העתידות, חורבן המקדשות, הם הסתכלו גם אחר המצב שיתהווה אחר זה, הגילוי השכינה העצומה שנוכה בהגאולה, שיתקדש שם שמים באופן שאין לנו שום השגה, ומרוב שמחה בכו יחדיו, כי בכיה של שמחה שרי גם בשבת.

\*

**והנה** הכתוב קורא על המקדש, צוארך כמגדל השן (שיר ז-ה), והכוונה יש לומר דאיתא בגמרא (בבא קמא כג.) ארסו של נחש בין שיניו מונח. ופירשו בו (עיין שו"ת יהודה יעלה ח"ב סימן קנה בשם מוה"ר א' אוסטרפאלי זצ"ל), דבגמרא (ברכות לג.) מבואר דרבי חנינא בן דוסא אמר, ראו בני אין הערוד ממית אלא החטא ממית ע"ש. נמצא דארסו של נחש הוא החטא שממית. והנה השטן הוא הנחש הקדמוני, ובנחש יש אותיות ש"ן ובתוכו ח', ובש"ן יש אותיות ש"ן ובתוכו ט', אותיות ח"ט. וזהו הארס של הנחש שממית, שמונח בין שיניו, ר"ל בין ב' פעמים ש"ן ע"כ.

**והנה** החטא לא רק שממית אלא גורמת חורבן הבית, ומעבב את בנינה, שכל זמן שלא יתקן אותו החטא של שנאת חנם שבשבילה חרבה המקדש לא יזכו לבנינה, וארסו של החטא בין שיניו מונח, בין אותיות ש"ן. וזהו שאמר 'צוארך', בנין המקדש שהיא צוארך, זה תלוי 'כמגדל השן', אם מגדלים ומרחיבים הש"ן, שיש אותיות ח"ט בהנחש והשטן, שהכל תלוי בזה, אשר רק מפני חטאינו גלינו מארצנו, ובתיקונה נוכה לבנינה.

**והנה** החורבן האחרון היתה בשביל שנאת חנם, וזהו פרי עבודתינו בעקבתא דמשיחא להרבות באהבת ישראל, ולמנוע פירוד לבבות בין שלומי אמוני ישראל. וכל יחיד ויחיד מוטל עליו לתקן מה שבידו הנוגע לעצמו, הן השנאת חנם שיש בין בני משפחתו, ובין בני אדם שעומד עמהם במסחר ומשא ומתן, ובין שכנים הדרים זה עם זה. ואז נזכה לראות בשמחתן של ישראל בביאת בן דוד במהרה דידן.

יוסף. וזהו שאמר להם, 'והנה עיניכם רואות', הרי אתם רואות כעת ברוח הקודש, 'ועיני אחי בנימין', השהו את כולם יחד, כמו שעני בנימין היו רואות זאת כל הזמן, כן עיניכם רואות זאת כעת, 'כי פי המדבר אליכם', שאני הוא יוסף, ומה שאני מדבר אליכם הכל אמת וצדק.

**ואז** זכו להשיג שכל מה שעבר עליהם עם יוסף, זה רומז על לעתיד, ומעשה אבות סימן לבנים, וכדאיתא במדרש תנחומא (ויג' י) בוא וראה כל צרות שאירע ליוסף אירע לציון, ומה שאירע ליוסף טובות אירע לציון טובות, ומונה שם כ"ו דברים שהיו שוין (ציון בגימטריא יוסף), ומוזה באו להכיר חורבן ציון וירושלים, ולכן ויפול על צוארי בנימין ויבך ובנימין בכה על צואריו, על המקדשות שעתידין ליחרב.

**והנה** בספר נחמד מזהב (מהרה"ק רבי יחזקאל מקומיר זצ"ל) כתב לבאר מה שבכו כעת על חורבן בית המקדש, כי חורבן הבית היה בשביל שנאת חנם. וכאשר נפגשו יוסף ובנימין עם האחים, הרגישו כי הפירוד ביניהם עד כה נגרם בשל שנאת חנם, ומיד ראו בזה את החורבן, שאף היא תוצאה של שנאת חנם, לפיכך בכו על כך, ששנאת חנם זו אשר גרמה עכשיו לתוצאות כאלו, תגרם גם בעתיד לחורבנות ע"ש.

**ואם** כן בכיה זו של יוסף על חורבן הבית בשביל שנאת חנם, הורה שמבין יוסף גודל ההפסד והעון של שנאה, שזה מביאה חורבן המקדש, ואם כן אין לחוש כלל מעתה, שיוסף עצמו יחזור עוד הפעם על דברים אלו להרבות שנאה בין האחים. וזהו שאמרו מאחר שראוהו בוכה, היינו שבוכה על חורבן המקדש בשביל שנאת חנם, הכירו שאין להם לחוש על שום דבר, ולבו שלם עמיהם, ודברו אחיו אתו. ויתכן דמהאי טעמא עשה כן יוסף לנגד עיני האחים, לבכות כעת על חורבן הבית, כדי להרגיע את אחיו, שהוא לא ישיב לכסלה זאת שעשו הם, להמשיך שנאת אחים, שזה מביאה לחורבן בית אלקיננו.

\*

**והנה** בחתם סופר בפרשתנו (רכב:) כתב, נתקשיתי הא היתה בשבת, דהא וטבוט טבח והכן (מג-טו) היתה בערב שבת כדאיתא במדרש (ב"ר צב-ד), ולא הותרה אלא בכיה של דביקות ושמחה כמו שכתוב בטורי זהב (או"ח סימן רפח סק"ב) ע"ש. ולולי דברי חז"ל היה מקום לומר שבכו על הבית המקדש מסיבה אחרת, דאיתא בילקוט (פ' ברכה תתקנז) בטעם שזכו רק יוסף ובנימין שישרה שכינה בחלקם, שכל השבטים היו במכירתו של יוסף, ובנימין לא היה במכירתו, אמר הקדוש ברוך הוא אני אומר לאלו שיבנו בית הבחירה, לא שיהיו מתפללין לפני ואני מתמלא עליהן רחמים, איני משרה שכינתי בחלקן שלא היו רחמנים על אחיהם ע"כ.

**והנה** אין שמחה גדולה יותר מלזכות להיות אושפיוכן לשכינה, שישרה ה' שכינתו בחלקו. והרי מצינו בגמרא (יומא יב.) שרצועה היתה יוצאת מחלקו של יהודה ונכנסת בחלקו של בנימין [לקרן מזרחית דרומית] ובה היה המזבח בנוי, ובנימין הצדיק היה מצטער עליה לבלעה בכל יום שנאמר (דברים לג-ג) חופף עליו כל היום [כאדם המתחכך מחמת שאינו משיג תאותו] ע"כ. הרי שאפילו על חלק קטן שלא היה בחלקו היה מצטער עליה. ודבר זה שהשכינה לא ישרה אלא בחלקו של יוסף ובנימין, נתברר להם בפגישה זו יחדיו שהיתה הראשונה משעה שמכרוהו ליוסף, כי השבטים על ידי מעשה זה של מכירת יוסף הפסידו זכותם שלא יהא המקדש נבנה בחלקם, ורק הם יזכו לזה. ומגודל שמחתם שזיכו שהמקדש יהיה בחלקם, נפלו

**הגליון הזה נתנדב על ידי**

מוה"ר ר' חיים ברוך בראדי הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בנישואי בנו החתן שמעון גי"ו למז"ט	מוה"ר ר' חיים מרדכי רייך הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בנישואי בנו החתן יעקב גי"ו למז"ט	מוה"ר ר' חיים מענדל קיש הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו באירוסיו בנו החתן דוד גי"ו למז"ט	מוה"ר ר' יוסף יצחק ווייס הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בהולדת בנו למזל טוב	מוה"ר ר' שמואל אליעזר דייטש הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בהולדת בנו למזל טוב
--	---	--	--	---